

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/131783,Pawel-Was-Tragiczna-wigilia.html>
26.02.2026, 22:34

Paweł Wąs: Tragiczna wigilia

Tragiczna w skutkach okazała się wigilia partyzancka, zorganizowana 23 grudnia 1945 r. w Gorzędowie, w której uczestniczyli przedstawiciele komend Konspiracyjnego Wojska Polskiego z powiatów piotrkowskiego i radomszczańskiego.

23.12

[Konspiracyjne Wojsko Polskie](#)

Konspiracyjne Wojsko Polskie

Wiosną 1945 r., na bazie dowodzonego przez siebie podczas wojny I batalionu 27. pp AK, kpt. Stanisław Sojczyński „Warszyc” utworzył organizację o kryptonimie „Manewr”, której nazwę zmieniono w czerwcu na Samodzielną Grupę „Manewr”. We wrześniu 1945 r. zaczęto używać nazwy Konspiracyjne Wojsko Polskie, choć formalne przemianowanie na Samodzielną Grupę Konspiracyjnego Wojska Polskiego „Lasy” nastąpiło w styczniu 1946 r.

Konspiracyjne Wojsko Polskie było największą niepodległościową organizacją zbrojną działającą w pierwszych latach powojennych w centralnej Polsce. W szczytowym okresie jego skład osobowy liczył niemal 3 tys. żołnierzy. Dzięki aktywnej działalności, sieć konspiracyjna funkcjonowała w kilkunastu powiatach województw: łódzkiego, kieleckiego, śląsko-dąbrowskiego i poznańskiego. Do głównych celów działalności KWP należy zaliczyć: samoobronę przed represjami ze strony komunistycznej bezpieki, ochronę społeczeństwa przed gwałtami i rabunkami ze strony Armii Czerwonej, likwidację band grabiących ludność, niejednokrotnie pod szyldem byłej AK. Sprawnie funkcjonowały wywiad, łączność i służba kwatermistrzowska. Dużą rolę przykładano do działań propagandowych oraz egzekucyjnych.

Schyłek 1945 r. to okres intensywnego rozwoju organizacji. Po zmianach strukturalnych na terenie powiatu radomszczańskiego działały kompanie: „Dłuta”, „Kilofy”, „Siekiery”, „Młoty”. Rozkazem z 4 grudnia 1945 r. na terenie powiatu piotrkowskiego utworzono komendę powiatową KWP o kryptonimie „Żniwiarka”, w skład której weszły kompanie: „Brony”, „Grabie”, „Lemiesze” oraz „Kosy”, w skład której wchodził głównie uczniowie piotrkowskich szkół. Ponadto w powiecie wieluńskim działała komenda powiatowa „Turbina”. Dowództwu KWP podporządkowywały się również oddziały w Wielkopolsce i na Śląsku.

Wigilia

Rozkazem z 19 grudnia 1945 r. kpt. Stanisław Sojczyński ps. „Warszyc” powiadomił dowódców kompanii liniowych z terenu powiatów piotrkowskiego i radomszczańskiego o mającej się odbyć wigilii partyzanckiej, której termin wyznaczono na 23 grudnia, na godz. 18.00. Jako miejsce spotkania wyznaczono dom w Gorzędowie nieopodal Kamieńska w powiecie piotrkowskim, w którym zamieszkiwał Władysław Kuśmierczyk „Longinus” – dowódca kompanii „Brony”. Kuśmierczyk był zawodowym żołnierzem, w okresie międzywojennym związanym ze Szkołą Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej-Komorowie, jak również doświadczonym konspiratorem z okresu okupacji niemieckiej.

Na wigilii obecni byli kpt. „Warszyc” ze sztabem, kapelan oraz dowódcy i przedstawiciele działających wówczas kompanii KWP z powiatów piotrkowskiego i radomszczańskiego, w liczbie

kilkudziesięciu żołnierzy. Dowództwo przebywało w domu „Longinusa”, zaś większość szeregowych żołnierzy w budynku miejscowej szkoły.

[Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

komunizm

Artykuł